

Asia: VN/36586/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehdyn puolustusyhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehdyn puolustusyhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Yhtenä Asianajajaliiton sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Asianajajaliiton oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Asianajajaliitto pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyinä lausuntona Asianajajaliitto esittää seuraavaa.

Yleiset huomiot

Asianajajaliitto oli jakelussa lausuntokierroksella ja nosti marraskuussa 2023 antamassaan lausunnossa huomiota yleisesti perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen huomioimisen Nato SOFAn sekä Pariisin pöytäkirjan hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä niihin liittyvien lakien säätämisessä sekä lähtökohdan siitä, että valtio ei vapaudu ihmisoikeusvelvoitteidensa mukaisesta vastuusta uuteen, velvoitteiden kanssa mahdollisesti ristiriitaiseen sopimukseen liittyessään tai voi perustella muilla kansainvälisillä velvoitteillaan tai kansallisella lainsäädännöllään toisten kansainvälisten velvoitteidensa laiminlyöntiä.

Asianajajaliitto on helmikuussa 2024 antamassaan lausunnossa jakanut Helsingin hovioikeuden näkemyksen siitä, ettei esitys sisällä muutosehdotuksia oikeudenkäyntejä ohjaaviin kotimaisiin prosessilakeihin, minkä vuoksi muutostarpeiden arviointia kansallisiin prosessilakeihin liittyen tulee jatkaa.

Asianajajaliitto on siten aiemmin jo lausunut Nato SOFAn 12–15 artikloista ja viittaa edelleen aiemmin esitettyihin ja korostettuihin näkökohtiin. Asianajajaliitto kuitenkin uudistaa näkemyksensä hallituksen esityksestä siltä osin, että se toteaa nyt lausuttavana olevan hallituksen esityksen DCA-sopimuksen voimaansaattamiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi tarkentavan oikeustilaa siinä määrin, että Naton SOFAn voidaan katsoa noudattavan Suomelle kansainvälisoikeudellisista velvoitteista syntyneitä edellytyksiä erityisesti kuolemanrangaistuksen suhteen.

Asianajajaliitto pitää onnistuneena ratkaisuvaihtoehtona sitä, että Suomen erityisen tärkeänä pitämässä yksittäistapauksissa (esimerkiksi maanpetos tai muu sellainen teko, johon liittyisi kuolemanrangaistuksen uhka) Suomen viranomaiset voivat peruuttaa tuomiovallasta luopumisen antamalla kirjallisen lausuman USA:n joukkojen toimivaltaisille viranomaisille. Ehdotettu menettely varmistaisi sen, että Suomi pystyisi Nato SOFAn määräyksistä huolimatta noudattamaan kansainvälisoikeudellisista velvoitteista, kuten Euroopan ihmisoikeussopimuksesta, johtuvia edellytyksiä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen suhteen.

Muun hallituksen esityksessä esitetyn suhteen Asianajajaliitto toteaa, että kyse on puhtaasti poliittisista päätöksistä eikä kyse ole oikeudellisesti merkittävistä asioista. Näin ollen Asianajajaliitto ei koe tarvetta lausua niiden osalta.

Helsingissä 8. päivänä toukokuuta 2024

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson

Pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Pekka Ylikoski, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu rikosprosessioikeuden asiantuntijaryhmässä.

Enne Heidi
Suomen Asianajajaliitto